

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Uredništvo

Križniška cesta št. 106
Telefon št. 73

Upravištvo

Sodna ulica št. 6
Telefon št. 92

Redna izdaja št. 11.922

Ljubljana, 22. avgusta.

Ob veličastni udeležbi jugoslovanskega naroda se je danes izvršila zadnja pot kralja Osvoboditelja. Iz vseh krajev domovine so prihiteli zastopniki ljudstva, da se poklonijo zemeljskim ostankom Petra Velikega, da še enkrat dajo izraza ljubezni in hvalečnosti za življenjsko delo Ujedinitelja. Solnih oči je v duhu prisostvovala vsa domovina žalostnemu sprevodu. V zadnji vasi so peli zvonovi v zadnje slovo, in vsake domoljubne hiše so hitele misli tja doli v prestolnico in bridko so se enkrat zapetela srca ob grobu, ki se je zapiral, da za vedno zagrne ometa Jugoslavije.

S sijajem, kakoršnega naš narod še ni videl, se je izvršil pogreb. V popisu žalnega spreveda se vrstijo blesteče slike druga za drugo. Sredi med njimi dva skromna prizora: slovo nekdanjih četašev Petra Mrkonjića in zadnja ljubav, ki jo je narod izkazal svojemu kralju.

V selu Oplencu, kjer stoji kraljeva zadušnica Topola, so odstopili dostojanstveniki, ministri, državni, vojskovodje, generali, ki so doslej obhajali kraljevo krsto. Priprosto ljudstvo, ki se je zbralo v gostih množicah iz cele okolice je obdalo mrtvega vladarja, krepi kmečki gospodarji so visoko dvignili dragoceni zabojo na svoje rame. Zaplakale so žene, zajebali so možje, zastokali so neizveščani glasovi vaških svečenikov: Gospodini pomiluj! In žuljeva kmečka roka je položila kraljevo truplo nežno in ljubeče v tih grob. Mi vsi čutimo: to je bil največji trijumf mrtvega kralja, najlepša manifestacija tistega jedinstva med narodom in vladarjem, ki je tako značilno za našo državo. Iz sredine ljudstva je izšel kralj Osvoboditelj, bil je svojemu narodu vodja in nositelj njegovih najvišjih stremilj, v smrti pa se zopet skromno vrača med svoje kmete. Največji sijaj kraljevske krone ni mogel izpričati tako jasno in krasno kakor ta zadnji prikaz v Topoli, kako veličastna je kraljeva postava, ki je danes skozi vrata skromne grobnice stopila v zgodovino človeštva.

V Beogradu so se od pokojnega kralja poslovili predstavitelji moči in sija naše države in njenih prijateljev in zaveznikov. Skromno se je za njimi približala četica starčkov. Najstarejši med njimi je z drhtečimi ustnami poljubil kraljevo krsto in kraljev meč. Za trenotek je vtonila sedanjost in pretresljiva slika in pretaklosti se stopila pred tisočere množice. Krona se je spremenila v mrtvaško šepico in meč v četaško sabljo Petra Mrkonjića. In globoko je šutilo vse resničnost velikega imena, s katerim je zastopstvo našega naroda počastilo spominu pokojnega kralja.

Osvoboditelj! Naša misel komaj izmore ogromnost osvoboditeljskega dela Petra Karagjorgjevića. V borbi proti turškim zatiralcem bosanskega kralja je zbiral pripadnike vseh jugoslovanskih plemen, kot vodja vataške čete že zre v bodočnosti veliko nacionalno dejanje. Dobro ve, da je treba lomiti verige člena za členom in da vsak pojavi odpora proti tiranom ojača žilavost celokupnega naroda. Kot kralj pripravljaj Srbijo za odločilno borbo. Dvigne jo kulturno in gospodarsko, ustvari iz nje vzorno ustavno demokratsko državo ter pokaže zaslužnjem bratom ideal svobodne domovine. Odločno in za vedno krene v zupanji politiki na slovansko pot. Z vsem svojim srcem vodi in sodeluje, da se ideja narodnega jedinstva utrdi in ojači. Z obdunovanjem vredno državniško modrostjo pristopa k uresničenju velikega osvobodilnega programa. Ustvari balkanski zvezo ter iztrga Turku zadnjo ped jugoslovanskega temlja. Prepozno spozna tlačiteljska Avstrija velikopoteznost in usodepolnost njegovega narodnega programa. V najkritičnejši dobi naše nacionalne historije, ko je od njegove duševne veličine odvisno, da li bo dosežen najvišji cilj, tvega svojo, svojega plemena, svoje države eksistenco za narod Srbov, Hrvatov in Slovencev. Od klanja vask kompromisa. Zaveda se, da med zasakljenimi brati ideja narodnega osvobodjenja in ujedinenja čima se one elementarne moči, ki žrtvuje vse za eden cilj in vendar niti trenotek ne mizli, da bi mogel z eno samo gesto zasakljati srbskemu plemenu najugodnejše pogoje za nadaljnji državni razvoj, prepustajoč končno ročice vladnega narodnega vpravljanja prihodnji generaciji. Po strahovnih letih trpljenja in ponižanja zmaga.

Manifest kralja Aleksandra

Beograd, 21. avgusta. Presburo objavlja sledeči proglas Nj. Vel. kralja Aleksandra I. na narod:

Mojemu dragemu narodu!

Zlomljen od velikih naporov, ki jih je od Njega zahtevala poverjena Mu služba narodu in domovini, je zdihnil Moj mili roditelj, Nj. Veličanstvo kralj Peter I., Svojo plemenito dušo.

Niti pod najtežjimi udarci usode ni Moj oče omahoval v svoji zvestobi narodu zaobljubljeni misli.

On je v dneh največjih izkušenj in nesreč obvaroval vero v lepšo bodočnost naroda.

Skupno z narodom je krčil pota, ki so dovedla do vstajenja narodne zmage in slave.

Pod Njegovim modrim vladanjem, ki je imelo namen, da ves narod vzvalovi in vname za veliki ideal osvobođenja in ujedinenja naroda, da pridobi zanj simpatije in pomoč bratskega ruskega naroda ter velikih prosvetljenih držav na zapadu, je bilo izvršeno zgodovinsko delo osvobođenja in ujedinenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v veliko narodno državo.

Ko je dočkal na največjo nagrado Svojega vsemogočnega Boga za brezprimerne žrtve Svoje in Svojega naroda, s katerim je delil zlo in dobro, je Moj vzvišeni roditelj zaprl Svoje oči.

Ko stopam po členu 56. državne ustave na izpraznjeni prestol ter sprejemam kraljevsko oblast v svoje roke, obnavljam Svojemu dragemu narodu, da hočem zvest idealom Svojega roditelja čuvati ustavne svoboščine in prava državljanov, štiti državno edinstvo in bdeti nad pridobitvami naroda, ki so Mi bile izročene v varstvo.

Oviran zaradi boleznih, da pridem na pogreb Svojega roditelja in da vršim kraljevo oblast, pooblašam na podlagi členu 58. ustave Svoj ministrski svet, da Me zastopa v izvrševanju kraljeve oblasti po Mojih navodilih do Mojega povratka v domovino.

Slava Njegovemu Veličanstvu kralju Petru I. in mir Njegovim plemeniti duši!

Zivel narod Srbov, Hrvatov in Slovencev!

Dano v Parizu, sedemnaestega avgusta leta tisočdevetstoidvajsetega.

Aleksander s. r.

Predsednik ministrskega sveta in minister za zunanje zadeve: Nikola P. Pašić s. r.

Minister za ustavotvorno skupščino in izenačenje zakonov: Marko M. Trifković s. r.

Minister za gradbe: Jovan P. Jovanović s. r.

Minister za notranje zadeve, namestnik ministra za prosveto: Svetozar Pribičević s. r.

Minister za pravosodje: Marko S. Djuričić s. r.

Minister za trgovino in industrijo: dr. Mehmed Spaho s. r.

Minister za gozde in rudnike: dr. Hinko Krizman s. r.

Minister za pošto in brzojav: dr. Slavko Miletić s. r.

Minister za socialno politiko: dr. Vekoslav Kukovec s. r.

Minister za promet: Nikola T. Uzunović s. r.

Minister za verstvo: dr. Milivoje Jovanović s. r.

Minister za finance: dr. Kosta Kumanudi s. r.

Minister za narodno zdravje: dr. Hamdija Karamahmedović s. r.

Minister za kmetijstvo in vode: Ivan Pucelj s. r.

Minister za vojno in mornarico: general Milivoje Zečević s. r.

Minister za agrarno reformo: Kosta Miletić s. r.

FRANCHET D'ESPERAY V BEOGRADU.

Beograd, 22. avgusta. Včeraj ob 11.20 je došel v Beograd Franchet d'Esperay. Na kolodvoru sta ga sprejela general Peter Živković in mestni poveljnik. General Franchet d'Esperay odide jutri v Topolo.

POGREBNE SLOVESNOSTI V MARIBORU.

Maribor, 22. avgusta. Povodom pogreba Nj. Vel. kralja Petra I. se je vršila danes dopoldne ob deveti uri in tudi popoldne ob 17.50 v stolni cerkvi žalna svečanost za blagopokojnim kraljem. Obred je opravil ob veliki asistenci duhovščine knezoškof dr. Mihael Napotnik. Cerkvene svečanosti so se udeležili načelniki vseh tukajšnjih državnih in avtonomnih uradov z uradništvom, častniški zbor tukajšnje garnizije, razna društva in korporacije ter mnogobrojno občinstvo. Enake svečanosti so se opravile tudi v drugih cerkvah. Popoldne se je vršil v kapelici vojašnice kralja Aleksandra parastos, kateremu je prisostvovala pravoslavna občina ter častništvo in vojaštvo ter

in od prvega dne narodnega ujedinenja se čuti toliko Slovencev in Hrvatov, kolikor Srba. Nima večje želje, nego da bi se ves narod prerodil v svobodni.

Grobnica v Topoli bo poznim rodovom svetlišče, kjer narod ne bo postal blagoslovilati imo svojega največjega sina.

zastopniki raznih oblasti, društev itd. Raz vseh javnih in zelo mnogo zasebnih poslopij plapolajo črne in z žalnimi trakovi opremljene narodne zastave.

ŽALNA SLOVESNOST NA DUNAJU.

Dunaj, 22. avgusta. Povodom smrti kralja Petra se je vršila danes dopoldne v cerkvi Sv. Save na Landstrasse žalna služba božja, kateri so prisostvovali razen zastopnikov srbske kolonije tudi zvezni kancelar in vodja zunanjega ministrstva dr. Schober in člani diplomatskega zbora.

PRISEGA KRALJEVIH PRINCEV.

Beograd, 22. avgusta. (Izv.) Danes sta kneza Pavle in Arzen v vojnem ministrstvu prisegla zvestobo novemu kralju.

Kraljević Gjorgje je prisegel že pred par dnevi skupno z beograjsko vojaško posadko na čelu častniškega zbora.

SLOVENSKA ZMAGA NA KOROŠKEM.

Prevalje, 22. avgusta. Vkljub trajnemu pritisku nemških oblasti je občina Bistrica pri Pliberku pri ponovnih volitvah zopet z absolutno večino zmagala koroška slovenska stranka.

Pariz, 22. avgusta. (Izv.) Po zadnjih poročilih iz Orana nakupuje Španija veliko število konj, s katerimi misli obnoviti svojo kavalerijo.

Veličastna zadnja pot Kralja Osvoboditelja

PREDVEČER. — SLOVO KRALJEVE RODBINE.

BEOGRAD, 22. avgusta. (Izv.) V teku večerajnjega dne so prispela v Beograd odposlanstva iz raznih mest Jugoslavije da se poklonijo zadnjikrat svojemu kralju. Mnogi so bili dan in pozno v noč oblegale prostor pred saborno cerkvijo, skor katero je prešlo v zadnjih dneh nad 60.000 ljudi. Veliko pozornost je vzbudila deputacija vstašev iz leta 1875, ki so se borili ramo ob ramo s pokojnim kraljem. Vsi so prekorčili 70. leto a so še vedri in čili.

Včeraj zvečer se je vršila maša zadušnica ob 9. uri zvečer, bral jo je patriarh Dimitrije, asistiral sta mu kotoški metropolit in episkop iz Dubrovnika. Prisostvovali so princeza Jelena, princ Gjorgje, kneza Arsen in Pavle, predsednik vlade Nikola Pašić, prvi kraljevi adjutant, maršal dvora in nekaj višjih oficirjev. Po končanem obredu so je princeza Jelena poslovila od svojega očeta ter mu položila pri tem v raven rumenega cvetja, ki ga je pokojnik najbolj ljubil. Ko so se posloviili tudi ostali člani kraljeve hiše je položil k mrtvemu kralju v krsto maršal dvora šopek poljskega cvetja, ki so ga nabrali vojni invalidi na grobeh onih, ki so padli v borbi za svobodo in mu ga poslali kot zadnji pozdrav z željo, da jih vzame s seboj v grob.

Potem je bila krsta v prisotnosti adjutanta generala Hadžića, maršala dvora in načelnikov ministrstva finance, prosvete in vere zatvorjena, nanj pa položeno žezlo, jabolka in sablja. Krsto so pokrili z državno zastavo.

Izmed številnih krasnih vencev ki so napolnjevali cerkev in prostor okoli krste, so bili posebno vidni venec Amerikih Združenih držav, angleškega kralja Jurija, rumunskega kralja Ferdinanda, rumunske vlade, francoske republike, švicarskega zveznega Voca, poljske vlade, poljskega predsednika Pilsudskega, češke vlade, grške vlade in italijanske vojske ki nosi na traku napis: Italijanska vojska — kralju osvoboditelju.

PRED SPREVODOM.

Današnji dan je nudil tako tužno veličastno sliko, da Beograd še ni videl alične. Vse glavne ulice so bile nabite naroda iz vseh delov države in vseh slojev. Vsi ali v črnih oblekah ali vsaj s črnimi žalnimi znaki. Nad 40.000 ljudi je prisnel k pogrebu iz pokrajine izven Beograda. Vso noč do šestih zjutraj so prihajali posebni vlaki in ladje z deputacijami.

Ob šestih zjutraj so se začeli razvrščati vojniki beograjske posadke po ulicah, po katerih je krenil sprevoz. Od saborske cerkve, čez Terazije do kolodvora je bil gost špalir vojaštva vse beograjske garnizije, za njim pa neprodlna množica, ki je kralju izkazala zadnjo čast.

V SABORSKI CERKVI.

Ob sedmih so se začela v saborski cerkvi pred mrtvaškim odrom zbirati odposlanstva tujih držav. Prišla so zastopstva češke republike z ministrom Tusarjem na čelu, Rumunije, Grčije, Poljske, Francije, Amerike, Anglije, Italije, Belgije in Nizozemske, z njimi vsi beograjski poslaniki tujih držav.

Ob 7.30 je prišel v cerkev poveljnik pogreba, vojvoda Stepan Stepanović s stabom. Za njim je dospela kneginja Jelena z otroci, potem princ Gjorgje, Pavel in Arzen. Nato so dospeli člani vlade, narodne skupščine, patriarh Dimitrije s 16 vladnih kamoli, katoliški duhovščina, na čelu ji zagrebški nadškof dr. Bauer, muslimanski veliki uči alema na čelu ter hindovski veliki uči alema. Patriarh je ob asistenci vladik imel svečano opelo. Po cerkvenem opravilu je imel pretresljiv govor, v katerem se je poslovil od velikega kralja.

POGREBNI SPREVOD.

Kinalu po osmih se je začel iz saborske cerkve pomikati nepopisno veličasten sprevoz, ki ga je otvorila kraljeva garda na konjih. Za njo so gajenci vojne akademije, z narodnimi trakovi preko ramen in prsi, nosili križ in žitno klasje. V določenem vrstnem redu so se nato razvrstili vse korporacije in deputacije. Kraljevi fantaristi na belih konjih, okrašeni s črnim florom, gardna muzika, poveljnik pogreba vojvoda Stepanović s svojim stabom, oddelek kraljeve garde; odposlanstva naše vojske s polkovniki zastavami med njimi deputacija belogardov.

48. pešpolka, ki nosi ime kralja Petra, oddelek invalidov, na čelu jim invalidi: slepci; nepopisno globok je bil na množico vta invalidne čete, ki je vso pot vzklikala «Slava kralju osvoboditelju!»

Vod trobentašev kraljeve garde je vodil drugo ne manj učinkovito in ganljivo skupino: 44 bosanskih četašev, ki so bili nekdanji sobojavci Petra Mrkonjića v bosanski borbi proti Turkom. Ljudje so te oslavlje borce za narodno osvobodjenje vsepovsod simpatično pozdravljali.

Dva častnika garde vodita kraljevega konja «Kastelana», ki ga je kralj Peter jahal pri svojem kronanju leta 1904.

Za deputacijo akademske omladine sledi venci kralja Aleksandra in ostalih članov kraljeve rodbine, nato štirje senjski vstaši, sokolske deputacije z zastavami in za njimi nad 1200 vencev na osmih velikih tovornih avtomobilih, obdanih od skavtov in častnikov, ki so nosili male zlate in srebrne vence. Cela vrsta pevskih društev, mornariška šola, okrog 50 duhovnikov vseh veroizpovedanj, med njimi 5 katoliških in 16 pravoslavnih škofov s patriarhom na čelu. Generali s kraljevimi insignijami so zaključili prvi del spreveda.

Zgodovinska togovska lafeta, ki jo pelje 60 gardistov, nosi zemске ostanke velikega pokojnika v hrastovi krsti. Krsta je odeta z državno trobojnicno. Oh njej korakata generala Jurislić in Majster ter trije polkovniki. Sledi pa š kneginje Jelena z otroci, princem Gjorgjem, Pavlom in Arsenom.

Za kraljevo rodbino se vrste zastopstva tujih držav, vlada, parlament, odposlanstva iz vse države, častniki beograjske garnizije ter vse ostale občinstve med njimi tudi general Vukotić, brat črnogorske razkraljice Milene.

Sprevoz se je skozl vse mesto pomikal skozi ozek špalir občinstva, ki ga cenijo mnogo nad 100.000.

NA BEOGRAJSKEM KOLODVORU.

Beograjski kolodvor je bil odet vse v črnilno. V njegovi bližini je bila postavljena divizija artilerije, ki je izkazala pokojniku zadnjo čast z 21 strel. Na kolodvoru samem je stal pripravljen dvorni vlak, odet v zelenje in črnilno, sestojel iz osmih vozov. V vozu določenem za krsto je bil pripravljen katafalk. Pevska družva so zapela kralju v slovo nato pa so vojvoda Stepanović ter general Jurislić, Mitutinović, Tucaković in Majster prenesli krsto v vlak. Patriarh je opravil pogrebno molitev in točno ob 10. uri se je začel vlak pomikati iz kolodvora proti Mladenovcu.

MED BEOGRADOM IN TOPOLO.

Na vsej poti od Beograda do Mladenovca so pričakovale vlake z dragoceni ostanki velikega kralja ogromne množice ljudi. Vse postaje so bile črno prevlečene in na vseh so se zbrale množice naroda da se poslovljajo od svojega kralja.

Ob 1. uri popoldne je dospel vlak v Mladenovac. Tudi tukaj se je zbrala nepregledna množica iz bližine in dalje okolice. Vojaštvo vseh oddelkov je tvorilo špalir. Krsto so prenesli na avtomobil, ki se je nato odpeljal proti Topoli. Sledili so ji tudi v avtomobilih princ Gjorgje, s predsednikom dr. Ribarjem, kneginja Jelena z otroci, prince Arsen in Pavle ter nato ministri z odposlanci narodne skupščine. Tudi na tem zadnjem delu kraljeve poti se je poslavljati narod v množicah od svojega očeta. Seljali se polagali na avtomobile priorošte kmetijske vence in šopke.

V TOPOLI. — SELJAKI POLAGAJO KRALJA V VEČNEMU POČITKU.

Ob 3. uri je prispela povorka na cilj. Vrh prijaznega gričica stoji v obliki križa bela cerkev z veliko kupolo v sredi. V njej se nahaja grobnica Karagjorgjevićev.

Kmetje iz Viševca, rojstnega kraja kralja Petra, so prišli krsto in jo odnesli v kapelo, kjer ostane še nekaj dni izpostavljena, da se more teži kmetičski ljudstvo posloviti od čila Pera. V neurejenih množicah so prihajali seljaki, možni in žene, mladi in stari, v kandi in krsta je bila v hipu obeta s šopki in vencbi, zadnjimi pozdravi ljubežih šumadinov.

V vrstah so se vrnili člani kraljeve rodbine in ostali adicijenci spreveda na avtomobilih v Beograd.

Pred pogrebom kralja Petra

KRALJEVA RODBINA OB KRSTI.
Beograd, 21. avgusta. Sinoči ob 9.30 to prišli člani kraljeve družine v sarkofag. Danes dopoldne je bila družina pokojnega kralja pol ure v katedrali. Zvečer ob 10. so zapeli kraljevo krsto ob prisotnosti kraljeve družine in vlade. Kraljeva družina odide v Topolo in ostane tamkaj do torka. V torko bo imel patriarh zadušnico. V sredo jutraj odpotujejo knežinja Jelena in kneza Arzen in Pavel Pariz.

LAFAETA, KI BO VOZILA KRALJEVO KRSTO.

Beograd, 21. avgusta. Lafeta, na kateri bodo prepeljali iz cerkve do točkovnega trupla velikega kralja, je solunske fronte. Bila je v vseh bojih, med drugim na postojankah pri Rosni, Banjici, na Gorničevu, na Laričkoj Kosi, na Čukah, na Koti 378, med ofenzivno samo pa se je nahajala na postojanki Šipke pri selu Budimiru in v prvi armiji. Pr prodiranju naših let je lafeta došla do Subotice. Za vojne je bilo raz nje oddanih 16.000 topovskih strel in poleg nje je padlo 6 topničarjev. Med pogrebnim prepovedom bo lafeto vlekel spredaj na vrhah, prevlečenih z državno trobojnico, 60 vojakov pehotne garde, zadaj pa bo pridrževalo lafeto 40 vojakov konjeniške garde. Na ta način se vrši pogreb tudi grških in angleških kraljev. Po pogrebu bodo lafeto zročili narodnemu muzeju.

ČALNA SEJA VETERINARSKÉ VIŠKE SOLE.

Zagreb, 21. avgusta. Proforski odbor veterinarske visoke šole je imel 20. t. m. povodom kraljeve smrti žalobno sejo. Rektor je imel ob tej priliki spominjski govor, dvorni pisarni v Beogradu pa je bila odposlana sožalna zjava.

ČASTNE STRAZE OB MRTVAŠKEM ODRU.

Beograd, 21. avgusta. Danes popoldne so čuvali kraljevi oder od 14. do 15. invalidi od 15. do 16. ustaši iz leta 1875. od 16. do 17. četniki, od 17. do 19. pa mornarji. Poleg tega so bili na častno stražo tudi gojenci vojne akademije in rezervni častniki.

SKOPLJE OB KRALJEVI SMRTI.

Skopje, 20. avgusta. Vsi skopljanski listi prinašajo o blagopokojnem kralju Petru dolge članke, polne žalosti za kraljem Osvoboditeljem, ki izražajo ljubezen in hvaležnost prebivalstva.

«Stara Srbija» piše: Ko bodo tuji zgodovinarji nekega dne pisali, zgodovino sedanosti v zvezi s preteklostjo, bodo morali med vsemi vladarji prihraniti eno najbolj častnih mest največjemu vladarju našemu, ki ga je imela dolejša zgodovina.

«Hak», glasilo muslimanov iz južne Srbije, posveča vso današnjo neželjsko številko kralju Petru in podarja v uvodniku, da je ves troimenjski narod Srbov, Hrvatov in Slovenov globoko užalosten ter da sočuti vsak državljani v srcu globoko tugo povodom smrti velikega kralja. Članek končuje z besedami: Vsi muslimani se bodo vedno z ljubeznijo in spoštovanjem spominjali njegove veličastne zaščite, ki jo je nudil muslimanskim elementom. Vest o njegovi smrti je bila istakto kakor v Sumadiji sprejeta s tugo tudi v vrstah muslimanov v južni Srbiji.

Iz skopljanskega okrožja je odpotovalo mnogo delegatov na pogreb pokojnega kralja. Delegati iz okrožja in sreza skopljanskega pridejo k pogrebu v narodni noši. H kraljevi krsti bo iz Skopja in okolice položeno mnogo vencev. Poleg drugih napovedanih delegacij odpošljejo tudi solunski vojniki in četniki iz Južne Srbije odposlance z venci. Tudi muslimani iz Južne Srbije so poslali svoje vence.

Naloga jugosl. nacionalizma

1. Mišljenje, glede našega razmerja do Srbov in Hrvatov, ki se kaže pri nas zadnje čase, odkriva duševno stanje, ki more nujno privedi do poslabšanja našega položaja, v nesrečnih okoliščinah celo do katastrofe. Zato je dolžnost vseh resničnih jugoslovanskih nacionalistov, da se tej pogubni smeri upro in da jo vedno in povsod postavijo nasproti pozitivno jugoslovanski smeri. Treba pa se je pred vsem o teh zadevah javno porazgovoriti, treba je realkcionarne narodne fraze, ki hočejo danes obvladati položaj, vzeti pod jasno, mirno a odločno kritiko, ter jim na ta način vzeti nimbuz neznanosti, ki si ga po krivici, a zato tem bolj bahaško laste.

Razmerje, v katerega prehaja po svojem mišljenju en del naših slovenskih rojakov napram Hrvatom in zlasti Srbom, mora nujno privedi do sovražnosti, ako njegovo širjenje ne ustavimo, ali vsaj ne omejimo. Predno začnemo borbo z njim, si ga moramo najprej kritično ogledati. Temelji v glavnem na treh idejnih osnovah.

Prvi se vse napake in pomanjkljivosti dosedanje državne uprave stavljajo na račun srbskega plemena. Vsega, kar je danes slabega v katerikoli področju državne organizacije, je kriv «Beograd», ki pomeni po tem naziranjem ne sedež naše skupne centralne uprave, marveč sedež takorekoč izven nas stoječe — srbske vlade. Pri tem je zlasti značilno, da so širili to mišljenje oni, katerih stranke so same sodelovale na vladi, enako kakor tisti, ki aktivno ne posegajo v politiko. To pavšalno istovetnostje srbstva s slabimi državnimi upravljanjem se nič ne zamisli v okolnosti, da smo skupno državo šele zložili iz dolejših različno upravljenih delov, od katerih je volilni to je Srbija, preostal ravno kar eno najhujših razrušen, kar jih poznamo. Opozicija proti slabi upravi, proti sistemu te uprave — centralizmu — se vodi — bodisi vedno ali nevedno — tako, da se ljudstvo, ki je vzprijel avstrijskih tradicij ravno o državnih in ustavnih vprašanjih malo poučeno, utrjuje v nerazpoloženju napram obstoječi državi in še bolj napram srbskemu delu naroda. Pri tem se nihče ne poglobi v vprašanje, kako se je izkazala srbska državotvornost in upravnost zmožnost v Srbiji do l. 1912, o njeni gospodarski politiki, v rešitvi agrarnega vprašanja, ki jo je moral celo dunajski univ. profesor N. Krebs priznati kot najzibornejšo v Evropi.

Drugo idejno izhodišče nerazpoloženja proti Srbom ter Hrvatom pa je še neprimerno absurdnejše. Je to najogabnejša samoljubna domisljivost, naziranje, kako visoko da Slovenci kulturno nadkriljujejo Srbe in Hrvatce nekako slovensko kulturnostjo napram «balkanizmu», kakor se ni nič manj ogabno kazalo v nadutem avstrijskem nemstvu napram Slovanom. To mišljenje, ki zavzema absurde oblike, proti izpodkopati možnost izkrenega sožitja nas treh in mora, ako bo šlo tako dalje, nujno vesti do tako ostrega odpora do nas med Srbi in Hrvati, kakor so ga povzročili med nami nemški kulturtragerji.

Tretji del averzije proti Srbom je naziranje, da Srbom, za Slovenijo nič ni in da se vsled tega za naše kraje v mednarodni politiki nič ne potegnajo. To modrovanje misli, da se svet vrtil okrog Slovenije, kamor prestavlja težišče Jugoslavije, pozablja, da so morali Srbi ravnato tako pustiti Temešvarski Banat, Bajski kot in severno Baranjo, kjer imamo še dokaj naših ljudi; se ne briga za važnost Skadra in Drinovce doline v prometnem oziru za južno Srbijo. Ne premisli, da je zunanje-politični uspeh tam najlažji, kjer je mednarodni odpor najmanjši, ne premisli, da Srbi ne morejo prav nič zato, če se nahajajo Slovenci na takem geografskem mestu, ki je cilj aspiracij in ekspanzij sosednih narodov kot malokatero drugo. In naposled, da se Jugoslovani v medna-

zorni politiki ne moremo postaviti v pozno kmečkega fanti, ki vrže ob žganju klobuk ob tla in se zadere: Auf, prmejši! Patetične geste in votle pretnje so lahko orožje dnevnemu časopisu, ne pa — vsaj danes diplomaciji na mednarodnem forumu. Tega bi se morala vsaj naša vodilna inteligenca zavedati in vzprijeti danih okoliščin pravilneje presoditi našo zunanjo politiko in njene predstavitelje, ne pa neutemeljeno, aprioristično in demagogično vse nespseke valiti na rovaš dozdevne srbske nezainteresiranosti.

Položaj Slovencev in Jugoslovancev ni tak, da bi lahko delali s svojo usodo poljubno eksperimente. Kdor je resničen jugoslovanski nacionalist, kakor nas je ustvarila predvojnja doba, tisti mora spoznati, da je nastopil nova čas nacionalistične akcije. Njena naloga obstoja trenutno v tem, boriti se proti idejni desktrukciji, ki se širi med nami.

Najnovejši zaščitnik g. Peska

«Avtonomist» je dobil od g. Peska dva inserata in «Jugoslavija» ga pripo-roča svojim čitateljem kot potrebno izvirno živno za ljudi, ki so prišasti narodnega in državnega edinstva — zato ni čudno, da je objavil fulminanten članek v obrambo gospodina Peska. Navzle temu je dal svojemu članku naslov «Čudno, čudno». «Avtonomist» se namreč čudno zdi, da se akt o nečednosti gospoda Peska ne predloži javnosti. On misli, da je vseeno kakšen paragraf bi se dal najti za reči, ki so v zvezi z nepodbitno Antona Peska. «Avtonomist» se niti ne zaveda, da so gotove stvari, o katerih se javno ne more razpravljati. Nihil humanum a me alienum puto — meni gospod o «Avtonomista». Nima mo nič proti temu. Naj se obrne na g. Peska za dovoljenje, da mu gospod pošle Deržić pove vsebino akta, ki ga je prečital pri notranjem ministru in naj to objavi. Pa bo takoj tudi videl, ali je uradno ugotovitev smatrati za dokaz ali ne — — —

Nenavadno bistrino kaže «Avtonomist» v svoji kritiki nad izvršeno «preiskavo». Minister, na katerega pada odgovornost za potrditev župana, odredi informativno postopanje glede moralnih kvalitiet gospoda Peska. Politika oblast zasliši vsled tega nekatere priče, katerih verodostojnost je vzvišena nad vsak dvom. Na podlagi njihovih izpovedi pride pokrajinski namestnik do zaključka, da g. Pesek ne more biti ljubljanski župan ter sporoči svoje mnenje ministru. «Avtonomist» se zdi, da je to postopanje «eraznotno», češ politična oblast se vmešava v sodnijske posle! Preiskavo bi bil moral voditi sodnik in zasliševanje priče bi se moralo vršiti javno in ne pri «zaprtih vratih». Končno bi se bilo moralo sodišče izreči o tem «kakšne vrste so očitani delikti»!

Seveda je ves to več kot naivno. Potrditev župana je čisto upravna zadeva in ministru notranjih zadev gre za ugotovitev moralne kvalifikacije županskega kandidata, ne pa za uvedbo kazenskega procesa proti g. Pesku. Po «Avtonomistu» bi bil moral notranji minister odrediti, da preiskuje zadevo g. Peska! Torej zagrešiti eklatantno vmešavanje politične oblasti v sodnijske zadeve!

V ostalem je iz članka videti, kam pes tace moli. «Avtonomist» upa, da bi sodišče proglasilo defekt g. Peska ne za kriminalen, temveč za patološki. Mi nismo tako hudi nasprotniki gospoda Peska, da bi mu želeli javno razpravljanje pred sodiščem samo, da se dožene je li njegov defekt kriminalen ali patološki. To za župansko kvalifikacijo tudi v poštev ne more priti. G. Pesek je nemogoč kot župan, pa naj bo njegov defekt kriminalnega ali patološkega značaja. Ali se «Avtonomist» v tem oziru z nami ne strinja?

SLOŽNO DELO SPASI NAROD, ZATO BODIMO SLOŽNI V DELU ZA JUGOSLOVENSKO MATICO!

zvani drugi sistem, to je konfrontiranje s skrivne ali z onim, ki ga smatrajo za skrivne. Sodnik stopi pred zaprtega in mu reče:

«Znano mi je, kdo je ubil bankirja (ali kogar si že bodi). Ti in Dubois.»

«Ne poznam Dubois», odgovori nato zločinec.

Sodnik zamahne z roko, vrata se odpro in Dubois se pojavi na pragu. Ako sta v resnici kriva, potem je skoro nemogoče, da jih ne bi to presenetilo. Zločinec namreč ne ve, ali ga je Dubois izdal, ali pa je to samo policijska zanka. Na vsak način nesoglasje naglo izda pravega krivca.

So pa trdovratni zločinci, ki jih ne premami niti tako zasliševanje in se nikakor ne udao. V tem slučaju se uporablja tretji sistem. Sodnik odvede zločince na kraj zločina in tu se pred njegovimi očmi odigrava prizor, kakor v življenju. Ubili človek, t.j. redar, skrit pred očmi, sedi v sobi, drugi, preoblečen kakor sam zločinec in tudi tako maskiran, nastopi in izvrši uboj z istim nožem, ki ga je rabil sam zločinec. Ves prizor se odigrava popolnoma sileno, kakor bi se moral izvršiti v življenju. Običajno je vtis teh prizorov tako silen, da zločinec ne vzdrži več in se končno izda.

Topola in Slovenci

Pokret, ki je izšel iz vrst slovenske omladine in hoče v vseh krajih države pripraviti potujočim dijakom, profesorjem in učiteljem gostoljubno ognjišče, razširil se je in ogrel za stvar celokupno jugoslovansko mlado inteligenco. Vodstvo Ferijalnega Saveza se je že zdavnaj zainteresiralo za Topolo, erce Sumadije, zibelko naše svobode, kajti vsak naš potnik treba, da obišče in se pokloni manom naših osvoboditeljev v zadušnici velikega kralja Petra in na grobovih junakov na Ceru in drugod. Topolska cerkev je odstopila Ferijalnemu Savezu za dom FS. v Topoli — Karadjordjev konak, prvo vladno palačo Osvoboditelja Srbije, junaškega Karadjordja. Ta konak so Nemci napol razdejali. Popravke zgradbe so proračunjene na 100.000 K. F. S. se je obvezal, da ga popravi in v dobrem stanju vzdrži. V imenu slovenske šolske omladine, profesorjev in učiteljev se obračamo a tem pozivom na slovensko javnost, da ona zbere gornjo svoto, da Slovenci rečimo zgodovini historičen spomenik junaške Sumadije in ga posvetimo svrni Ferijalnega Saveza.

Naj se na vseh žalnih zborovanjih po kralju Petru zbira prispevke v gornji namen; ne ostajajmo samo pri besedah!

Prispevke sprejema uredništvo tega lista.

Ljubljana, 22. avgusta 1921.
Dr. Janže Novak,
glavni poverjenik Ferijalnega Saveza.

Jugoslovanska razstava v New-Yorku

Dne 25. oktobra se otvori v New-Yorku razstava naseljenjskih skupin pod pokroviteljstvom odseka za prosveto države in mesta New-York. Izložba bo trajala do 12. novembra. Dvaintrideset narodnih skupin je pozvanih, da sodelujejo, med njimi tudi Srbi, Hrvati in Slovenci, katerim je dodeljen poseben paviljon. Namen razstave je pokazati važnost pojedinih skupin za gospodarski in kulturni razvoj Zedinjenih držav.

Z izložbo se hoče pokazati ameriškiemu občinstvu, da je Amerika ravno vsled dela in truda teh narodnosti postala ona — kar je. Želi se pokazati, kaj je naseljenstvo pripomoglo razvoju ameriških naselbin, poljedelstvu in industriji, umetnosti in ročnemu delu, književnosti, glasbi itd.

Jugoslovani mesta New-York so si izvolili svoj ekszekutivni odbor in odseke za umetnost, za pevake in plesne nastope, finančni in novinarski odsek. Po dosedanjih načrtih izgleda, da bo jugoslovanski paviljon zelo zanimiv. Posebeo se interesirajo jugoslovanski sodeljevalci iz Kalifornije, da razstavijo svoje produkte, kar bo brez dvoma interesanten del razstave. Interesantno bo za Amerikance delovanje slovenskih in hrvatskih misijonarjev. Umetnost bo zastopana potom slik, čipk, narodnih noč itd.

Po svetu

— Fašisti in Mussolini. Izvrševalni odsek zveze fašistov je na svojem milanskem zborovanju sklenil, da ne odobri Mussolinijevega odstopa z vodstva stranke fašistov.

— Razpust republikanske stranke na Madžarskem. Iz Budimpešte poročajo: Minister za notranje posle je izdal naredbo, s katero se razpušča madžarska republikanska stranka zaradi protizakonitih smotrov in zaradi organizacije, ki ogroža madžarsko ustavo, kakor tudi zaradi njenega delovanja, ki ogroža javni mir. (Kaj pač poreče k temu koraku svoje posestrine naša svobodoželjna SLŠ?)

— Pretep med aretiranimi socialisti. Iz Bukarešte poročajo: V vacareški ječi so se spopadli desničarji in levičarji socialisti, ki so tamkaj zaprti, ker so obtoženi poizkusa motenja mira.

— Velika nesreča na Donavi. Kakor poročajo današnji dunajski jutranji listi, se je zgodila v nedeljo dopoldne v bližini Kremsa velika nesreča. Parnik «Danubia», ki je vlekel za seboj vlačice, se je pogreznil. Dva mašinista, ki sta bila zaposlena v kurilnici, sta se zadušila. Kmalu nato je došel na mesto nesreče vlačice Czernahalem, last madžarske parobrodne družbe. Strgale so se vrvi in tri ladje, ki jih je vlekel, so zadele ob strmo nabrežje in se poškodovale. Tovor, 90 vagonov soli za Madžarsko, se je potopil. Škoda znaša 30 milijonov kron.

— Karl v Švici. O bivanju bivšega cesarja Karla piše «Neue Zürcher Zeitung»: Ako se, kakor je sklepati rok dovoljenja za bivanje bivšega cesarja Karla, ne podaljša za nekaj tednov, bo vse vprašanje zahtevalo rešitve na mednarodni podlagi in bo moral zvezni svet poizkusiti, da uredi zadevo v sporazumu z drugimi državami. Sicer pa prihaja podaljšanje za bivanje bivšega cesarja le tedaj v vprašanje, ako bivši cesar ne najde do 31. avgusta zavetišča v neki drugi državi.

— Z malozliškega bojišča. Grška armada je v svojem pohodu zasedla črto Klezib-Boju-Saritsay-Nisbar. Kemalistične čete se umikajo. Grške še-

te so ujela 4000 sovražnikov. Mustafa Kemal paša baje namerava poiskati vohodno od sedanjih bojišč mesto, kje se bo spustil v odločilno bitko in b eventualno izročil Angoro.

— Španske izgube v Maroku. «Matin» javlja, da je španska vlada prejela službeno obvestilo o velikem porazu svoje vojske v Maroku. Do sedaj je padlo 14.730 vojakov brez ranjenecv in pogrešanib. Poleg tega je španska vojska izgubila 30.000 pušk, 139 poljskih topov, 322 strojnih pušk in velike zaloge municije.

— Stavke v severni Franciji. Kakor poroča «Echo de Paris» iz Lilla, so rudarji, katerim nameravajo znižati plače, stopili v obrambno stavko. Kakor poroča «Matin», so transportni delavci v Roubaix sklenili, da stopijo v solidarnostno stavko.

Politične beležke

+ Važen sestanek zastopnikov političnih društev JDS se vrši v sredo ob pol oemih zvečer v sejni dvorani mestnega magistrata.

+ Kandidatna lista JDS za nadomestne občinske volitve. Včeraj se je vršila izredna seja načelstva JDS, kateri so prisostvovali tudi zastopniki ljubljanskih krajevnih organizacij. Sklenjeno je bilo soglasno, da se kot kandidata za izpraznjenih 6 mest občinskih svetnikov priporoči one pristaje, ki so bili v glavni kandidaturi listi za 29. april neposredno po izvoljenih kandidatih. So to gospodje: višji žel. revident Franc Navinšek, pošljiški uradnik Josip Malenšek, višji poštni oficijal Vincenc Janežič, gostilničar Fran Kavčič, mesar Josip Kozak in tovarnar Fran Bonač, kot namestniki pa gg.: natakari Ivan Ferin, poštni poduradnik Avgust Jeršek, profesor Albert Sič, sodni kancelist Anton Zorko, ključavničar Rudolf Geyer in strojnik Anton Seliskar.

+ Bodoči politični položaj v Jugoslaviji si predstavlja g. Prepeluh v «Avtonomistu» tako-le: «Srbi bodo kot pravoslavni element predstavljali vzhodno kulturno orijentacijo, Hrvati in Slovenci pa zapadno. Ta druga smer bo predvsem katoliška. Zato pride skoro gotovo v bodočnosti do hrvatsko-slovenskega katoliškega bloka, s katerim vsopredno bodo šle v velikih državah socialnih vprašanjih vse hrvatsko-slovenske skupine in avtonomne skupine in skupince.» S tem pa prorokovanje «Avtonomista» še ni pri kraju. Čim bo namreč katoliški blok v državi organiziran se bo začela borba s pravoslavim. V tej vojni je ne bo zmagovalca. Prišlo bo končenje do sporazuma tako, da se bo pustilo vsakemu kar je njegovega. In tedaj se bo šele začelo veselo razvijanje vseh stanov, slojev in plemen.» Ali da govorimo v vsakdanjem jeziku: G. Prepeluh meni, da se naj «Katoliški del države» pusti v eksploracijo klerikalcem, ki osrečijo Slovence in Hrvate, Srbom pa dopustijo, da se sami izvelečajo. Po njegovem mnenju (in tudi že zaradi lastne politične preteklosti) bi bilo potrebno, da klerikalci podprejo «socialne» (NSS) in pa «avtonomne» (?) skupine.

+ Zalost v neodrešenem ožemlju. Iz neodrešenega ožemlja nam pišejo: Med našim narodom po Goriškem in v Istri je zavladala, ko se je razširila vest o smrti kralja Petra, splošna žalost. Tu in tam je prišla narodna žalost do demonstrativnega izraza. Tako je na Dioniču pri Postojni že v sredo zaplapolala mogočna črna zastava ter širni okolici naznanjala žalostni dogodek. Italijanske oblasti so drugi dan ob asistenci velike čete karabinerjev dale zastavo odstraniti. V nedeljo je ljudstvo po mnogih krajih se zbiralo na poti v cerkev ter se spominjalo nepričakanega kralja Osvoboditelja s solzami v očeh.

Sport in turiztika

«Ibrija» poziva vse tekmovalce in tekmovalke, ki hočejo nastopiti na Bledu da se javijo do srede dne 24. t. m. pri z. Beneču, Jadranska banka.

Plavalne tekme za jugoslovansko prvenstvo, ki so bile za nedeljo dne 21. t. m. vsled smrti kralja Petra odpovedane se bodo vršile zdaj v nedeljo dne 28. t. m. po že objavljenem programu. Tekmovalci z juga, ki se bodo tekom udeležili so počakali večimoma kar na Bledu.

AVSTRIJSKI NADVOJVODA ARETIRAN V LJUBLJANI.

Ljubljana, 22. avgusta. Leopold Salvator, sin bivšega avstrijskega nadvojvode Leopolda Salvatorja, roj. v Zagrebu, poročen z hčerjo bivšega podbana barona dr. Vladimira Nikolića, imenom Dagnaj je prišel iz Zagreba, kjer se je nahajal na posestvu Nikolića približno 1 mesec soprogo in tantom na Bled. Tam so ga izsledili detektivi, ter ga privedli v Ljubljano, kjer je bil zaslišan on in dr. Nikolič. Zadržala ga je policija pod strogim nadzorstvom in potem ga odpravil odgoškim potom v spremstvu policijskih organov skozi Maribor čez mejo v Avstrijo. Prišel je iz Avstrije z potništem na drugo ime in brez vizuma ni sega zastopstva na Dunaju in naših oblastev.

Kralj iz legende

O kraljih govori zgodovina, ako oni to zaslužijo. O neznatnih zgodovina ne sodi, niti jih ne imenuje. 77 let je živel kralj Peter, a od tet let je bil samo 18 let na našem prestolu.

Ves čas, dokler se ni vrnil v svojo domovino, je bil izgnanec, ki si želi, da vidi svojo domovino, bil je rodoljub, ki se bori s puško v roki za to svojo domovino, bil je demokrat, ki ljubi svoj narod, ki ga je rodil, bil je nacionalist, ki sanja o narodnem osvobojenju in ujedinjenju. V onem trenutku, ko je sedel na naš prestol Peter Mrkonjić, propovednik naše svobode, nositelj francoske legije časti in priprost ženevski meščan, nastali so za naš narod drugi časi, ki jih dolejš nismo poznali.

Med osemnajsetimi leti vladanja kralja Petra, bilo je devet let vojne. Kralj izgnanec je postal demokrat, kralj junak in kralj mučenik, a umrl je kot kralj zmagovalac. Zapuščal nas združeno v ujedinjeni narodni kraljevini, a narodna pesem bo zapela o kraljeviču, ki je vse žrtvoval za svoj narod, ki ga je povedel v borbo z svobodo in ujedinjenje.

To nima kralju danes ves svet.

to govore vsa njegova dela, in ko bo poklicana zgodovina, da govori o kralju Petru, bo potrdila vse to in ovekovečila njegovo ime.

Metode francoske policije

Aretacija zločincev, ki so plenili ekspres, usmrtili dve in aretacijo tretjega od trojice, je vzbudila naravno v francoski publiki veliko zanimanje za metode, ki se jih poslužuje francoska policija, da izsledijo zločince in jim dokaže njihovo krivdo.

Ta metoda je popolnoma originalna. Dočim se na primer v Angliji nikogar ne more obsoditi, dokler se mu ne dokaže, da je kriv, pa se v Franciji, ako govorje proti njemu okolnosti, smatra človek za krivega, ako se mu ne posreči, da dokaže svojo nedolžnost.

Kadar je kdo aretirani, ga preiskovalni sodnik toliko časa poseča in izprašuje, dokler ga ne navede k priznanju. Ako je aretiranec nedolžen, se opazi takoj, dočim se zapleta krivice običajno v nesoglasja. Toda dobi se tudi kak navihani in trdovratni zločinec, ki kljubuje vsemu temu postopanju. V tem slučaju se uporablja tak-

* **Bevnočno žalovanje v državi.** Minutski svet je na svoji sobotni seji sklenil bevnnočno žalovanje v državi. Do 25. t. m. so prepovedane vse javne prireditve v vsaj državi.

* **Ljubljana je na dan pogreba kralja Petra** nudila žalnemu dnevu primerno sliko. Podivalo je vse delo. Trgovine so bile zaprte, od 10. do 11. ure in 5. do 6. ure popoldne so bili zaprti tudi vsi javni lokali. Dopoldne je bilo v vseh cerkvi žalna slovesnost, ki jo je opravil škof dr. Jeglič in kateri so poleg množice občanov prisostvovali številni javni in vojaški funkcionarji. Ob 5.15 zvečer je 21 topovskih strelcev z Grada natanjalo, da polagajo na Oplenca pri Topoli k zadnjemu počitku zemске pstanke Kralja Osvoboditelja in Ujedinitelja. Istočasno je opravil škof dr. Jeglič v stolnici ob veliki udeležbi občanov pogrebne obredne molitve, v pravoslavni kapeli belgijske vojskavice pa protijerej Dimitrije Janković parastos za pokoj duše velikega kralja. Po ulicah so istočasno gorele vse svečljice.

* **Svečan parastos za pokoj duše kralja Petra** ima danes, 23. t. m. ruska kolonija na Bledu. Po parastosu, ki ga opravi protijerej Dimitrije Janković, sledi molitve za zdravje kralja Aleksandra.

* **Žalna manifestacija narodnega ženstva.** »Kolo jugoslovenskih sester« in »Splošno slovensko žensko društvo v Ljubljani« sta imeli v soboto zvečer povodom smrti kralja-junaka žalno sejo, na kateri je predsednica obeh društev ga. Franja dr. Tavčarjeva po kratkem govoru, v katerem se je spominjala velikih zaslug pokojnega kralja za osvoboditev našega naroda iz tisočletnega suženjstva, predlagala, naj se odpošlje sožalna brzojavka Nj. Vis. princu Jeleni, kar se je tudi zgodilo. Članice obeh društev so dalje predlagale, naj bi slovensko ženstvo po možnosti v znak žalovanja nosilo 14 dni črno ali temno obleko ali pa vsaj žalni trak. Obe društvi ste odpošlali k pogrebni svečanosti svoje zastopnice, katerim so se pridružile tudi odloženice Kola iz Stajerske.

* **Udruženje gledaliških igralcev,** odbor Ljubljana, je povodom smrti kralja osvoboditelja imelo žalno sejo ter odpošlalo pokrovitelju Udruženja Nj. Velikdanstvu kralja Aleksandra žalno brzojavko.

* **Na spomenik kralju Petru Velikemu** Osvoboditelju je votal upravni svet delniške družbe »Združene papirne Vevde, Gorice in Medvode« v svoji sobotni plenarni seji na predlog predsednika dr. Trillerja znesek 50.000 K. Vzgled združenih papirne naj bi posnemali tudi naši denarni zavodi.

* **Amnestija ob nastopu kralja Aleksandra.** Ko bo kralj Aleksander zasedel prestol, bo pomilošeno veliko stvilo zločincev. Pravosodno in vojno ministristvo izdelujeta obširno listo zločincev, ki bodo predloženi v pomiloščenje.

* **Iz uradnega lista.** »Uradni list« pokrajinske uprave za Slovenijo objavlja v številki 100 začasni zakon o državni trošarini, taksih in pristojbinah, na kar opozarjamo zainteresirane.

* **Promocija.** Na vsenčilšču v Rimu je promoviral doktorjem vsega zdravilstva Fran Jakovčič iz Gorice.

* **Belgijski konzulat v Sarajevu.** Te dni je sprejel sekretar trgovske in obrtne zbornice G. Vjekoslav Jelavić dekret od kr. belgijske vlade, s katerim se imenuje častnim konzulom Belgije v Sarajevu, kjer bo osnoval konzulat kraljevine Belgije. G. Vjekoslav Jelavić bo takoj pričel vršiti svoje agende, čim mu kr. vlada SHS. podeli svoj eksekutur, za katerega je prosila belgijska vlada.

* **Madžarske čete v Baranji.** Madžarski korespondenčni urad javlja iz Ssegedina, da je oddelek madžarskega orožništva in policije v nedeljo ob petih prekorail demarkacijsko črto, ob šestih pa vkorakal v Kis Zombor.

* **Kozaki v Jugoslaviji.** Preko Soluna je prispelo te dni v Jugoslavijo 2500 kozakov, ki so bili v Gjevgeliji prisiljeni sprejeti. Novo došli kozaki se bodo uporabljali za vzdrževanje reda v južnih krajih.

* **Madžarsko-klirikalne spletke v Prekmurju.** Pri sekvencijski veleposveti Eterhazy v Dolnji Lendavi je bil imenovan za sekvestra G. Falež, pristav SKS in odločen nasprotnik madžarskih uradnikov na veleposvetu. Proti njemu se je zarotila madžarsko-klirikalna liga (Raffensberger, dr. Nemethy-Kleki, Sever), ki se ji je res posrečilo s ponovnimi intervencijami v Beogradu in znatno poizvedovalnostjo preko glave g. pokrajinskega namestnika vredi G. Faleža in postaviti namesto njega moža svojega zaupanja. Mi sicer ne vemo nič slabega o novem sekvestru G. M., a gotovo je, da on, ki živi v prijateljskih odnosih z madžarskimi uradniki in klirikalci, ne bo imel poguma, upreti se njih zviti mahinacijam na škodo državne in narodne misli. Posledice se že zdaj kažejo. V nekaterih dnevnihki razpisuje dr. M. službe uradnikov na sekv. veleposvetu, dasi k temu sigurno ni upravičen. Bodi temu nasprotno kakorkoli, računati je z gotovostjo, da bo poskusil spraviti na razpisana mesta ljudi, ki bodo tajni madžaroni ali drugimi narodni sovražniki ali jim bodo vsaj narodni in državni interesi daveta bria. Opozor-

janu vlado na se in trije ni p postvijo mo naj se zave svojih pravie in sama imenuje in nastavi potrebne činovnike ali naj vsaj odreče potrdilo vsakemu, ki bi ne dal jamstva, da bo delal le za državni blagor, določi naj pa predvsem delokrog sekvestra, da bo konec madžarske prepotence. Kploh je pa zadnji čas, da se osnuje v Prekmurju organizacija, ki pozna razmere in gre vladi v težkih prekmurških razmerah z delanjem in svetom na roko.

* **«Wiener Journal» prepovedan.** Radi hujkanja proti naši državi je notranje ministristvo z odlokom z dne 20. t. m. prepovedalo razpečevane lista »Wiener Journal«, izhajajočega na Dunaju.

* **«Jug» začasnó prenehal.** Osječki »Jug« je prešel v list »Nakladnog dioničkog društva«, ki ga bo od 1. septembra dalje izdajalo v povečani obliki. Začasno je »Jug« prenehal izhajati.

* **Zopetno zvišanje vozniš cen.** Nedavno temu so bile regulirane cene za luksuzne vlake in za I. razred brzojavka z novim povikom. Sedaj se že zopet razpravlja o novi »regulaciji«. Ministristvo saobračaja je namreč izdalo odlok, da se vse vozne cene »zaokrožijo« na pol dinarja. Razum tega se nameravajo pobirati blagovne pristojbine tudi na zgoraj zaokroženo na pol dinarja.

* **O vzrokih železniške nesreče** med Vidmom in Rajhenburgom poročajo zagrebški listi, da je krivda na železniški upravi, ki je pustila na omenjeni progi popolnoma trohle pragove. Kakor se nam zagotavlja je ta domneva netočna. Ravno na mestu nesreče so bili pragovi nedavno izmenjeni. Krivda je najbrž na stroju, ki je bil za hrvaško progo, katara prvotno ni zgrajena kot brzovozna, pretežak. Načrti za preureditev hrvaške proge v prvotno so že davno izdelani. Zakaj so ostali neizvršeni?

* **Podpora kmetom, ki se udeležo izleta v Srbijo.** Po intervenciji ministra za kmetijstvo g. Puclja je dovoljena znatna denarna podpora za revne slovenske kmete, ki se udeležo izleta v Srbijo v naučne svrhe.

* **Zglaševanje rojstnih letnikov 1871 do 1898** se vrši od 22. avgusta 1921 do 6. septembra 1921 na ljubljanskem magistratu, v posebej določeni, kar se v Mestnem domu vrši rekrutovanje. Priporočamo, da morajo biti do 17. septembra 1921 zglašeni vsi možki, rojeni v letih 1871 do 1898 in da ni na mestu odlagati zglastitve do zadnjih dni, ker se je bati gube in dolgotrajnega čakanja.

* **Brezaktantnost.** Nekje na Stajerskem je obhajal v soboto neki duhovnik svojo zlato maso. V času, ko so se pklanjali v Beogradu tisoči in tisoči z globoko žalostjo na mitvaškem odru ležečemu kralju-junaku in ko je bila vsa država zavita v žalno obleko, so v fari dotičnega duhovnika pokali toplici, stali mlaži in goreli kresovi... Radovedni smo, če bi si upali častiti gospodje storiti kaj takega, če bi ležal na mitvaškem odru Habsburžan.

* **Karlov kurir aretiran.** Grof Lerchenfeld, ki je bil, kakor smo poročali v Rakeku zaradi odpora proti našim carinskim oblastem aretiran in končno prepeljan v Ljubljano v zapore sodišča, se izpustil. Izkazalo se je, da ni imel pri sebi nobenih kompromitirajočih pisem. Grof Lerchenfeld tudi ni bivši avstrijski temveč bavarski oficir.

* **Podporno društvo jugoslovenskih akademikov.** Kakor smo že poročali, je odvetniški kandidat G. Emil Stefanovič izročil podpornemu društvu jugoslovenskih akademikov v Ljubljani znesek 400 kron. Ta znesek izvira iz neke sodne poravnave.

* **Izizvanje.** Prejeli smo: Sinoči ob šestih zvečer se je Pred škofijo v Ljubljani pripetil dogodek, ki zasluži, da se ga javno ožigosa: ob času ko so v Beogradu spremili k večnemu počitku zemeljske ostanke našega pokojnega kralja, prepevali so ob odprtem oknu v drugem nadstropju hiše šte. 16 Pred škofijo avstrijsko vojsko »Die Deutschmeister sind da!«, kar je med občinstvom vzbudilo veliko ogorčenje. Ko je neki pesant protestiral proti takemu nesramnemu izizvanju, prikazala se je ob oknu starejša dama ter dotičnemu gospodu zaklicala: »Kaj Vas to briga? Marš naprej!« Naš obvestitelj je seveda takoj poklical policijskega stražnika, ki je podal uradno ovadbo.

* **Malo več pietete.** Z Gorenjskega nam pišejo: Na mitvaškem odru leži naš Veliki Osvoboditelj kralj Peter, na Gorenjskem pa v nekem najklirikalnejšem gnezdu pritrkavajo z zvonomi, kakor da bi vsprejemali novorojenega župnika. In oni dan, ko je bil tedeum zaradi rešitve regenta Aleksandra, so zapeli zabvalno pesem »ker je bilo tako ukazano«, zvonomi pa so zavajali, kakor da bi koga polagali v grob. Spogledali so se ljudje in zaspepali, če so že kdaj čuli ob tedeumu priprsto zvonjenje mesto pritrkavanja. Stvar je navidezno malenkostna, kako pa vpliva tako bagateliziranje na ljudstvo, ki je vajeno svojih običajev, znajo presojeti le oni, ki si v potu obraza trudijo, prevesti ljudstvo na novi red v novo osvobodeno domovino. Naša duhovščina se dosledno izogiblje vsem patriotskim manifestacijam, zato treba, da se ob gotovem času obračuna z njo. V listih upijejo, da so lačni, ljudstvo razkladajo, da jim država daje premalo plačila, v defaniji pa razodevajo svoja srca na čutila. Kje je. Šusteršič, tvoja zlatna doba.

* **Nov svetnik v Mariboru.** V Mariboru je otvoril svojo odvetniško pisarno g. dr. Slokar, ki je odkupil pisarno dr. Mateja Osenjaka.

* **Trboveljsko rudniško prostovoljno gasilsko društvo** se povodom krasnega uspele prireditve javno zahvaljuje kumici gospej Vilmi Pauerjevi, ravnatelj Pauerju in vsem damam za prijazno sodelovanje in podporo, gosp. svetniku dr. Časlu pa za krasni slavnostni govor. Lepi uspeh prireditve je omogočil, da je društvo pokrilo stroške za zastavo v znesku 22.000 K.

* **Prebivanje tujcev v Beogradu.** Vsi tujci, ki v privatnih ali službenih zadevah prihajajo v Beograd, se morajo v teku 24 ur obrniti do centralnega prijavnega odeljenja zaradi registriranja, da dobe začasno dovoljenje za prebivanje. Ako kdo želi delj časa prebivati v Beogradu, se mora s posebno prošnjo obrniti do uprave mesta Beograda. Vsi oni, ki niso registrirani, a se delj časa zadržujejo v Beogradu, se bodo poklicali na odgovor ter eventualno izgnali iz mesta.

* **Umrlj so:** v Sentjurju ob južni železnici Jože Pevec, revizor južne železnice v starosti 47 let; v Ljubljani Alfonz Klemenec, strojevodja južne železnice v. p.; na Rakeku posestnica in gostilničarka Ivana Mlakar; na Dunaju Zdenka Vidie, hčerka dr. Frana Vidica, uradnika naše reparacijske komisije.

* **Smrt rojaka v inozemstvu.** V Švici, kamor je šel iskat zdravja, je dohitela smrt našega rojaka dr. Milana Hribernika.

* **Smrtua kosa.** V starosti 80 let je umrla v Ljubljani ga. Katarina Nučič, mati bivšega ravnatelja mariborskega gledališča in znanega slovenskega igralca g. Hinka Nučiča.

* **Prepir z orožniki.** K posestniku Jakubu Grilu iz Vrha pri Kandriži, sta prišla dva orožnika pozvedovat zaradi nekega psa. Bila je doma samo stara žena, ki je orožnika, namesto da bi jima dala potrebna pojasnila, hudo ozmerjala. Takoj nato sta prišla stari Gril in njegov sin, ki sta se pridružila materi. Te dni so bili vsi trije pred obojeenci in sicer Marija Gril na 8 dni, sin Martin na 5 dni in oče Jakob na 2 dni strogega zapora.

* **Nezgoda.** Pred frančiškanskim mostom v Ljubljani so se splašili konji nekemu vozniku z dežele. Raz voz je padel zaboj in udaril konje po nogah. Voznik je padel pod voz in dobil precej težke poškodbe. Peljali so ga domov. Voz je preobrnil tudi stojnico neke semenarice in ji napravil precej škode. — V Trbovljah se je vtrgala v kamnolomu velika skala. Pri padcu je zadela rudarja Antona Rozmana in mu popolnoma zdrobila obe nogi. — Pripeljali so ga v ljubljansko bolnico.

* **Avtomobilska nesreča.** Pri Trojanah je pretečeni terek Windischgrätzov avtomobil povozil gluhomega tesnarja Korošca. O nesreči je na Rakeku aretovani Karlov kurir grof Lerchenfeld poročal svojem, češ da je knez povozil »einen windischen Hund«. Tudi na Vranskem je doslej neznan avtomobil povozil do smrti nekega tamonjega posestnika.

* **Nesreča pri delu.** Jakob Mohorič, delavec v tovarni na Jesenih, je bil zaposlen pri odstranjevanju več tisoč kilogramov težkega hloda. Pri premikanju je hlo dadel ob Mohoriča in ga vrigel na tla. Mohorič je dobil pri padcu tako težke notranje poškodbe, da so ga morali prepeljati v deželno bolnico v Ljubljano.

* **Fantovski pretep.** Janez Putre iz Handljev in Josip Lesar iz Kodevske Reke sta se doma radi malenkosti sporekla. Ker je Putre le preveč silil v Lesarja, ga je ta pahnil od sebe. Putre je postal radi tega tako srdit, da se je znova zakadil v Lesarja in mu prizadejal z nožem na desni strani prs težko rano. Ranjenega Lesarja so prepeljali v bolnišnico, Putre pa se bo moral zagovarjati pred sodiščem.

* **Roparski umor v Prekmurju.** Poročajo nam: V selu Mrtnarjevi v Prekmurju se je prigodil dne 8. t. m. grozen zločin kojega žrtve je postal krojač Karol Kozina iz Zlebišča pri Ribnici. Omenjeni je istega dne okoli desetih popoldne prišel v Mrtnarjeve in se ond seznanil z dvema vojakoma, ki sta se mu ponudila, da ga po bližnji popeljejo do ogniske mize, kamor je hotel v tri ure oddaljeni trg na semenj. Ob pol tretji uri popoldne so se napotili vsi trije iz gostilne in odšli proti gozdu, ki je oddaljen le par streljajev od vasi. Še predno so prišli do gozda, se je vrnil eden vojakov nazaj, z izgovorom, da je pozabil v gostilni cigarete in da takoj pride za njima. Kozina in drugi vojak sta šla naprej in v gozdu zavila z vzne poti na stezo. Tu je Kozina kmalu razdal zadaj in drugi vojak ga je medtem dohitel. Nekaj časa sta se pogovarjala. Naenkrat je vojak pred njega pomeril in ga ustrelil pod desnó oko, naka se je Kozina takoj zgrudil. Ko se je hotel dvigniti, ga je ustrelil še enkrat v čelo, naka je takoj nastopila smrt. Pri njem so našli vse njegove dokumente, med drugimi tudi potni list za Ograko in nekaj ogrskega denarja. Znanjalo mu je, kakor se mora dognati le ura, katero je rjar s silo odtrgal, tako da je konec veržice ostal še pri tovarniku. Pokojnega so pokopali dne 11. t. m. v Mrtnarjevčih. Bil je blaga duša, dober zakonski mož in skrben oče svoje mu desetletnemu sinčku. Roparja so še isti dan aretirali.

S TRŽIŠČA S POLJSKIMI PRI-DELKI.

Zadnji teden je padlo precej dežja po vsi naši državi, vsled česar so si pomogli krompir, koruza, otava, ajda. Ajda bo lahko rodila — vsaj v Sloveniji — popolnoma normalno, čeprav je zaostala, ako seveda ne pritisne prezgodnji mraz. Dež je koristil največ v nižjih legah, dočim žallbog na peščenih zemljih, kjer se je vsled suše vse posušilo, ni imel kaj rešiti. Vsled škode po suši izredno rastejo cene koruzi in ovsu.

Koruzi notira 820 do 850 K ab postaja vtvorivite. Narasčanju cen koruze je krivo v veliki meri pomanjkanje vagonov, ki le zlasti občutno v Bački in Banatu. Pokritih vagonov tam sploh ni, dočim jih je v krajih, kjer jih komaj morejo uporabljati dovolj. Prometno ministristvo naj podvzame vse mere, da se temu pomanjkanju vagonov odpmore, zlasti tu di zato, ker je vsled malo vode rečni promet skoro onemogočen.

Ponudba pšenice je živahna, zlasti v Bački, promet pa je neznan, ker pomanjkanje vagonov ovira transport. Pšenica notira 1020 do 1040 kron ab postaja vtvorivite. Producenti zahtevajo ponekod v Vojvodini tudi 1050 kron za 100 kilogramov. Prejšnji teden je bilo malo kupčjskih zaključkov.

Oves se kupuje za vojsko. Cena 720 do 730 kron ab postaja vtvorivite. Letošnja kvaliteta je zelo dobra.

Jecmen prihaja na tržišče večinoma iz Srbije po ceni 700 do 750 kron ab postaja vtvorivite.

Promet z moko je precej živahen. Povprašuje se v prvi vrsti za najboljšimi kvalitetaimi, za katere se plačajo tudi visoke cene. Cena moki št. 0 15 do 16 K ab postaja vtvorivite z vrečami. Tudi za moko velja isto, kar smo že ogor omenili, da namreč pomanjkanje vagonov ovira transport in v veliki meri povzroča podražanje moke. Cena naših moki je visoko nad svetovnimi cenami, vsled česar je zvoz zaspal. Avstrija, Nemčija, Švica in Českoslovaška kupujejo ceneno ameriško moko.

Fižol se je prejšnji teden zelo podražil vsled tega, ker bo letos vsled suše malo pridelka. Mešani fižol 500 do 550, a beli 700 do 750 kron ab postaja vtvorivite.

Izvoz fiža skoro popolnoma počiva, in to ne le vsled prometnih težkoč, temveč še bolj vsled previsokih cen. Ako se razmere v najkrajšem času ne zboljšajo v obeh oziirih, homo ostali polnoma izključeni iz svetovnega žitnega trga.

Sejmski urad prosi vse industrijce, trgovce in obrtnike naj dopisom na svoje trgovske prijatelje, znanec in odjemalce v Srbiji, Vojvodini, Bosni in Hercegovini, Hrvatski in Dalmaciji prilagajo reklamne tiskovine velikega sejma. Dobe se pri Sejmskem uradu brezplačno. Sestavljene so v arbohrvaščini in je treba pri odjemu navesti, koliko tiskovin v črtili in koliko v latinici potrebuje dotičnik za prilogo svojim dopisom. Izdana so vabila za poset sejma, prijavnice, letaki in stanovanjske karte ter vinjeta itd. Prosimo vse industrijce, trgovce in obrtnike, da blagovolijo sodelovati na ta način pri propagandnem delu za sejmsko prireditve.

Izgledi letine koruze v naši kraljevin. Poljedelsko ministristvo javlja, da so se vsled dežja izgledi letine koruze znatno zboljšali.

Slaba letina sliv se obeta. »Riječ« poroča, da je stanje sliv zlasti slabo ravno v onih krajih, ki so najvažnejši za izvoz. Poroča se, da bo letošnja letina sliv v Bosni za kakih 40 odstotkov slabša, nego lanska, a v Slavoniji za 20 odstotkov, dočim bodo slive v Srbiji ohrodlile tako kot lani. Cene so nižje, nego lani, ker je povpraševanje iz inozemstva zlasti iz Nemčije manjše kot lani. Izvozne cene, ki jih ponuja Nemčija, so 10 do 12 K 1 kg za slive v vrečah, a 14 do 15 K 1 kg za slive v zabojih, vse ab postaja.

Popust na železnih za posetnike sarajevske razstave. Za posetnike in razstavljalce na obrtniški, industrijski in poljedelski razstavi v Sarajevu je dovoljena polovična vožnja cena.

Bakarska luka in laško časopisje. Po poročilu rimskega »Secola« se rodijo pogajanja med ameriškim bančnim koncernom in našo vlado o zgraditve velike jugoslovaanske luke v Bakru. Zastopniki da so že prišli v Beograd, da razpravljajo o podrobnostih. Dela se na velikopoteznem načrtu, s katerim bi se spojilo in zgradilo obširno železniško omrežje. Posledie tega projekta ne bi občutila le Trst in Reka, s tem bi tudi vprašanje Baroša bilo rešeno, ker bi baroška luka na ta način za Jugoslavijo izgubila vsako vrednost. — Tako italijanski list, katere mu je glavno, da porabi vsako zadevico, potom katere bi se kakorkoli dalo dokazati, da Jugoslavija Baroša ne potrebuje. Da bi vsled eventualne zgraditve in povečanja bakarske luke ne potrebovali Baroš, o tem ni govora. Premalo sta nam Bakar in Baroš skupaj in bi znali prav dobro uporabiti vrh tega že Trst.

Českoslovaški čevlji za Jugoslavijo. »Neues Wiener Tagblatt« piše, da so jugoslovaanski trgovci kupili na orientalskem sejmu v Bratislavi za 2 in pol milijona českoslovaških čevljev.

Gospodarsko prodiranje Italije na Balkanu. Najopasnější tekmece Italije na Balkanu, Nemčija, je začelno stopila v ozadje, Italija pa se žuri, da pride v ospredje in da razširi svoj vpliv. Zetja

Italije, da zagospoduje na Balkanu, je vzrok vsem škrtam, ki jih moramo prenašati od svojega soseda največ ml. V ta namen je osnovala milanska »Banca Commerciale Italiana« pred letom dni svojo afilijacijo pod imenom »Banca Commerciale Italiana e Bulgara« z glavnico 12 milijonov levov in za prvo poslovno leto razdelila dividendno od 8 %. Ta banka je važen eksponent italijanske trgovine in italijanskega vpliva v Bolgariji. Takoj po premirju je Italija pričela izvažati svoje blago v Bolgarijo in skupila v nekaj mesecih 460 milijonov levov. Upa, da si bolgarski trg sodaj utrdi in ohrani.

Českoslovaško hmeljsko tržišče. Iz Zateca poročajo z dne 19. avgusta. Lanski hmelj se je nakupoval po 5200 do 5300 češkosl. kron za 50 kg (okoli 220 do 230 naših kron za 1 kg). Za letošnje slabše kvalitete se plača 6200 do 6300 češkosl. kron (okoli 270 do 280 naših kron za 1 kg). Za boljše blago se zahteva 7000 č. K za 50 kg (okoli 300 naših kron za 1 kg). Povpraševanje pivovarj po lanskem hmelju je živahno. Pivovarne bi rade pokrile, kakor izgleda, svoje potrebe s starim hmeljem, da bi povzročile padeec cen letošnjega hmelja.

Uvoz sliv v Českoslovaško je prepovedan, ker je domači pridelek dober in zadosten, da pokrije konzum. Cene suhih sliv v Českoslovaški so bile te dni na praški borzi Kč. 750 — 800 za 100 kg. Cena marmelade iz domaših tvornic je Kč. 12-60 in 11-40 za 1 kg. Slive in marmelada so v Českoslovaški predmeta svobodne trgovine.

Pariška finančna konferenca. »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča o rezultatu pariške finančne konference, ki se je vršila obenem s sestankom vrhovnega sveta: Pariško časopisje je z uspehom konference zelo nezadovoljno. Veliko nezadovoljnost vzbuja zlasti okolnosti, da se je pri razdelitvi nemških plačil med alirance zaračunala glavnica vrednost medokopov saarskega področja na francoski delež. Nadaljnja točka, proti kateri so ostro nastopali, je postopanje italijanske delegacije, valed katero so nastali dvomi, dali so v 182 milijardah, ki jih ima plačati Nemčija, zapopadeni tudi dolgov Avstrije, Madžarske in Bolgareke. K temu opozarja »Temps«, da bi Nemčija v slučju sprejema italijanskih plačilnih pogojev dobila možnost, izvršiti pritiski na te tri države.

Avstrisko železo se je podražilo. Alpine Montangesellschaft je zvišala cene železa od 2900 na 3000 K pri 100 kg.

Kreditni predujem Avstriji. Listi poročajo, da znaša od zveze narodov dovoljeni kreditni predujem Avstriji 6 milijonov funtov sterlingov. Ta vsota se bo plačevala polgoma: Pogajanja o dovolitvi kreditnega predluma se bodo v kratkem končala in se bo moglo prvo plačilo izvršiti.

Visoko stanje dolarja v Berlinu. Kurs dolarja je dosegel ta terek v Berlinu svojo najvišjo višino v tem letu in sicer 94 mark. Visoko je notral spomladi 1920 in sicer okoli 100 mark.

Pošiljatve zlata iz Italije v Anglijo. Prejšnji teden se je uvozilo iz Italije v Anglijo za 1 milijon list. zlata.

Borza

Dunaj, devize: Zagreb 610.50 — 614.50, Beograd 2441 — 2481, Berlin 1286 — 1286, Milan 4750 — 4770, Newyork 1125.50 — 1129.50, Pariz 8660 — 8700 valute: dolarji 1114.50 — 1118.50, levi 805 — 905, marke 1278 — 1284, funti 4690 — 4110, francoski franki 8630 — 8670, lire 4730 — 0, dinarji tisočaki 2422 — 0, stotaki 2415 — 0, poljske marke 42.50 — 0, leji 1352.50 — 0, švicarski franki 19.000 — 0, češke krone 1304 — 0, madžarske krone 282 — 0.

Zürich, Berlin 6.70, Newyork 591, London 21.67, Pariz 45.70, Milan 25.05, Praga 7.25, Varšava 0.27, Zagreb 3.30, Budimpešta 1.55, Bukarešta 7.175, Dunaj 0.70, avstrijske krone 0.60.

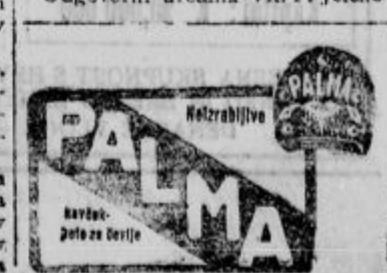
Vremensko poročilo

Ljubljana 306 m nad morjem.

Dan	Čas opazovanja ob ur	Slanje barometra v mm	Temperatura po C.	Vetrovi	Nebo	Paluvica v mm
22. avg.	7. 14. 21.	760.9 780.6 731.6	16.1 22.1 18.0	brav vetra	mogla v. obl. d. obl.	0.0

Srednja večerajšnja temperatura 19.8, normalna 18.2.
Vremenska napoved: v. obl. spremnlj. vreme. Solnce vzhaja ob 5.07, zahaja ob 18.58.

Lastnik in izdajatelj
Konzorcij »Jutra«.
Odgovorni urednik Vit. F. Jelenc

Blagajna velikega vojvode

Roman.

Da, da, sedaj je začel razumevati... sedaj, ko je vse prepozno... Ona je, ki mu je pisala pred dvema letoma... njeno pismo je on... ne tega si ni upal misliti naprej... Sedaj je pa tvegala svoje življenje... da reši njegovo... Premagale so ga te misli, ki se so porodile v par trenutkih v njegovi duši... zgrudil bi se, da ga ni pridržal Armadeo s svojimi pomočniki... Noben zarotnik ni razumel, kaj je zaklala velika knežinja.

Cutil je — kako so dajali zanjko okoli njegovega vratu, videl je kako je odrinil črnobradi narednik ženo, katere lepota in strast bi premagala vsako človeško srce, proti Bekkerju, ki je opazoval ves ta prizor z zaničljivim smehom... Pogledal je proč... ker dalje ni hotel gledati... za trenutek je pogledal proti vratom... in v kratkem hipu se mu je videlo, da se je premaknila kljuka, da je skušal neko odpreti... kdo naj bi bil... ali je profesor... ali je stražnik? V naslednjem trenutku pa je kljuka ostala nepremična, sedaj se ni sploh zavedal, ako je res, da se je poprej premaknila... komaj je zadrževal zadnji vsklik onemogle jeze in bolesti... slišal je — ker gledati ni mogel — kako je Amadeo javil: gotovo!

Gospod Bekker je pa dejal s sladkostrastnim glasom:

«No moja mala golobčica, le sem kaj k meni pridi, ako bo treba, te že pridržim! Tu boš videla jako dobro in lepo, le pridi...»

Amadeo in njegova pomočnika sta zagrabila velikega vojvodo in ga potisnila pod vislice — vrv okoli njegovega vratu se je napela — vzdig-

ni je oči, da se poslovi z zadnjim pogledom od nje, ki je zaradi njega trpela vse... ki ji je nekaj storil tako krivico... ki je rekla, da ga ljubi... njih pogleda sta se srečala in videl je njen polblazen pogled uprt v sebe... videl je, kako se ji je bližala nesvest — videl je, kako je stegnil Bekker roke, da jo objame... Tako čudno se je napela vrv, ničesar več ni videl in pripravljen se je na smrt s svojimi rokami oskrnil to mlado, čudovito bitje... Gospod Bekker je stegnil roke, da jo objame... ona je pa...

Toda krenje njegovih rok so bile zadnje, ki jih je naredil Bekker v svojem življenju.

Predno se so dotaknile njegove roke velike knežinje, zadonel je skozi preddvorje strel... sledil mu je divji vsklik, divji smrtni vsklik... roke, ki so hotele okleniti veliko vojvodinjo, so zakrili po zraku — in z vso svojo težilo je tebrnilo obsežno telo poštenega holandskega trgovca na mramorni tlak.

Toda predno se je izgubil odmev prvega strela in smrtnega klica padlega Bekkerja — zadonelo je šest novih strel in to tako zaporedoma, da je bilo slišati, kot da je počil samo en strel. Vrv, ki je oklenila vrat velikega vojvode, je naenkrat popustila, on je pa omahnil in padel na tla, toda premikal se je, dihal je... Cutil je glas kot iz neizmerne daljine... ni pa razumel zmisla besed:

«Pogum visočanstvo! August, Joaquin, še eno salvo!... smrt lopovom! Nobenemu pardona!»

Cul je okoli sebe hropenje in kričanje — sledili so trije ali štiri streli... čutil, kako se je vrnil predmet njegove roke in vrvi mrzel predmet... sunek, njegove roke so bile proste...

se kratak trenutek, isti občutek; njegove noge so bile svobodne. Stisnil je zobe, potem je pa odprl oči... zdelo se mu je, da okoli njega vse gori, da pokajo rakete... zdelo se mu je, da se naginja preko njega znan obraz. Komaj je premikal jezik, ko je zaprosil:

«Ali bi bilo mogoče... ali bi mogel dobiti požirek konjaka?»

Obraz, ki se je sklanjal nad njim je izginil... pogledal je naprej in videl dve nogi, ki sta klečali in hrbet, ki se je sklanjal... dvignila se je ta postava... zastoj se je trudil, da bi jo spoznal, videl je samo, da je ta postava odnesla nekaj na svojih rokah.

Iz precejšnje daljave je slišal besede, ki jih je gotovo govorila ta oseba, ki so donele tako čudno na njegova ušesa.

«Samo trenutek, visočanstvo... že neso konjak... videti moram, kaj je z mojo soprogo...»

Soprogo... soprogo... je ponavljalo nekaj v možganih velikega vojvode... mogoče dvajsetkrat je čutil te besede... ali tako brezzmiselnost je bila ta beseda za njega... Potem je čutil pod svojo glavo roko... nekaj mrzlega in gladkega na svojih ustnicah... žarek fluid, ki je zagrel njegove ustnice... peklo, peklo je... tedaj se je pa naenkrat dvignil v njegovi glavi zastor... videl je, slišal je in čutil, razumel je vse... dvignil se je oprt na svoje roke... pomagala mu je roka, ki je bila Joaquinova... dvigal se je... noge se so mu šibile, a kolena sta drhtela kot kastanijete. Joaquin mu je zopet prožil steklenico z žarkim fluidom, potegnil je še enkrat... sedaj ga ni več tako peklo... prišel je k zavesti.

«Ona!» je mrmral. «Kje je ona, kje je profesor?»

Joaquin je dvignil počasno svojega gospodarja in ga peljal previdno proti sobi, kjer je malo poprej še stal predsednik Luis Hernandez. Naenkrat se je Ramon spomnil svojega zvestega služabnika, pomislil je, kaj je moral siromak vse zaradi njega pretrpeti, ustavil se je in rekel: «Joaquin, moj dobri, ubogi Joaquin! Tebi se je ta čas godilo slabo, kaj ne?»

«Ah, kaj to, samo da smo rešili vas, visočanstvo!»

«V beli paviljon so vaju zaprli ti lopovi!» se je jezil Ramon... To je moralo biti strašno; kako sta sploh mogla z Avgustom odtržati take muke... Pač boljši in lepši posel je še vedno biti moj kuhar, kaj ne, Joaquin?»

«Visočanstvo... res... da, bilo je strašno, ako bi ne prišli vi in poslali profesorja... potem...»

«Kako vaju je oprostil profesor, ali ni bilo nobenih straž?»

«Bile so, celo dva stražarja sta bila, ki je pa profesor prav hitro obračunal z njimi in naju potem osvobodil! Potem nama je preskrbel hrano in konjaka, bila sva popolnoma iznemogla in bi mu sicer ne bi mogla prav nič pomagati!»

Veliki vojvoda je molče pokimal in rekel:

«Dobro se je izkazal ta profesor, bolje nego jaz! Ali ste vi poskušali priti skozi glavni uhod, ali se mi je samo tako zdelo?»

«Da, mi smo bili visočanstvo! Toda velika vrata so bila zaprta. Zato smo morali leteti preko vrta. Ko smo prišli na hodnik, smo videli, da so ravno dvignili vaše visočanstvo! Vsi lopovi so bili skupaj, Bekker je ravno stegoval svoje zalite roke, da objame mlado damo. Profesor je samo dvignil roko, tako-le, pums, že je ležal ostudnež mrtev na tleh. Nam je

pa zaklical: streljajta samo v nje, po bija vse! Brez pardona, pazita samo, da ne zadeneja vojvodo, Sam je oddal tri strele, ko je rekel te bo sediti in vsak strel je imel tudi svoj pogodek! Midva z Avgustom sva se bala, ker sva bila še negotova, da ne bi zadela vas. Saj najine roke so še drhtele po teh urah, ki sva jih preživela v paviljonu!»

Nehote je pogledal veliki vojvoda po preddvorju... tu so ležali voditelji revolucije in glave republike po bitki na kupu. Na vrhu kupa je ležal črnobradi narednik Posada in kazal svoje bele zobe... njih telesa so se začela že odrenjevati...

Počasi in mirno z veselimi smehom na licu je stopil Filip Collin iz sobe.

«Kako je, visočanstvo? Mislim, da smo prišli v zadnji sekundi!»

«Da, ravno v drugi polovici zadnje sekunde», je rekel don Ramon resno in mu podal roko. Še hip in tiran bi bil mrtev in suvereni narod gospodar na Minorki!»

«Hvala Bogu, da sem prišel v pravem času!» je dostavil Collin. «Za vas je to dobro in za mojo soprogo!»

Donu Ramonu je bilo v tem trenutku, kot da mu zdajzadaj zalijejo solze oči.

Spomnil se je, kako jo je videl v trenutku, predno je prišla pomoč... ko jo je hotel Bekker objeti, ko je bila blizu nesvesti, ker je videla, da se bliža njegov konec! Uboga knežinja! Ubogo dete! Kako je mogla vse to storiti, kar je storila? Vse, kar ima, svoje življenje, je tvegala za njega... za njega... ki... Premagaval je svoje solze, pokimal je Filipu in rekel:

«Da, v pravem času ste prišli, gospod profesor, za mene in za njo...»

(Dalje v naslednjem številu)

Proda se moderna enonadstropna hiša v Celju

na zelo prometni točki, 10 minut od kolodvora. Pripravna za vsako, tudi vinski trgovino. Sohe so parketirane, električna razsvetljava, telefon, vrt, dvorišče itd. Vse v redu, ne rabi se nobenih popravil. Interesenti naj pišejo na pošto ležečo „Celje 150“, na kar se jim bodo dala točna pojasnila. 1321

Raznovrstno pohištvo

dobite po konkurenčnih cenah edino le v novozačetni trgovini s pohištvom

1299 3-5
iv. Andlovic, mizar, Kolizej, Gosposvetska c. 13, pritrilje, vrata št. 38.

Inženier dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjen
stavebeni inženier
Ljubljana
Bleibergova ulica št. 7.
Specializirano stavebno podjetje
za betonske, železobetonske
in vodne zgradbe.
Izraba vodnih sil.

Strešno lepenko,

lak za konzerviranje z lepenko kritih streh, asfalt, katran, lesni cement, ksilolej (najcenejši karbolinej), watproof za izsuševanje vlažnega zidovja in izoliranje proti vlagi, zidno in strešno opeko, apno, cement in druge stavb. potreščbine dobavlja 3

Ljubljanska komercialna družba, Ljubljana, Bleiweisova cesta 18.

Priporočamo knjige za mladino:

Ilka Waschtetova, **Pravljice**. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti 2 K več.
Habberton-Dorli, **Bob in Tedi**. Povest s slikami. Broš. 24 K, vez. 30 K, po pošti K 2-40 več.

Cika Jova Zmaj-Gradnik, **Kalamandarija**. Otroške pesmi. Vez. 16 K, po pošti 1 K več.
Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Amerikansko strojno olje

Olje, lahko, za vretena;
olje za transmisije;
olje, strojno za poljedelske stroje;
olje, strojno za težke stroje;
olje za avtomobile, lahko;
olje „izredno težko“;
olje za cilindre;
olje proti prahu. 57 104—100

Glavna zaloga:
Medić, Rakovec & Zankl, d. z o. z.
prej A. Zankl novi sinovi.

Ponudite

vse neuporabne zlate predmete: verižice, prstane, obeske, zaplestnice, uhane itd., kateri predmeti Vam leže doma in jih 1170 ne nosite 20—11

tyrdki F. CUDEN
trgovina ur, zlatnine in srebrnine, Ljubljana, Prešernova ul. 1.

Naročite se na „Pota in cilji“.

Zbirka poljudno-znanstvenih spisov.
I-II. zvezek: A. Melik, **Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev**. I. del, vez. 21 K, II. del, vez. 42 K. Za oba zvezka po pošti K 5-40 več.
III-IV. zvezek: Dr. Fr. Weber, **Uvod v filozofijo**. 72 K, pošta 3 K več.
V. zvezek: A. Melik, **Zemljepis kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev**. Meh. vez., fin. papir 60 K, pošta 3 K več. Broš. vezadni papir 42 K, po pošti 2 K več.
Naročila sprejema

Tiskovna zadruga v Ljubljani, Sodna ulica 6.

Krojači

samosvojni, vestni in natančni delavci dobijo takoj trajno delo. Vpraša se: **Emonska cesta 8, Ljubljana.** 1286 3—3

Knjigovodja

dobro zvežban, z večletno prakso in prima referencami se proti dobri plači takoj sprejme pri trdki 1319 2—2

R. Stermecki, Celje.

Zahtevajte

v
kavarnah, gostilnah,
brivnicah in javnih
lokalih
„JUTRO“

Ustanovljeno 1866

Damsko, moško in otroško modno blag

900 71

C. J. HAMANN

Mestni trg 8.

Ustanovljeno 1866

Izšla je

Svetovna vojna

v pesmi in slikah, I. in II. zvezek.

Cena posameznemu zvezku 4 krone.

Dobiva se pri kolporterjih, v trafikah in v upravi „Domovine“, Sodna ulica 6.

Gonilni jermeni za tovarne, mline, žage in poljedelske stroje v vsaki širini, takoj dobavno. 1250 5—3

iv. Kravos, Maribor, Aleksandrova 13.

Priporočljivo!

SIMON JENKO, Zbrani spisi.

Uredil dr. Joža Glonar. Cena K 42—, po pošti K 4-20 več.

Anatole France, Pingvinski otok.

Roman. Broš. K 42—, vez. K 52—, po pošti K 3-40 več.

Cika Jova-Gradnik, Kalamandarija.

Pesmi za otroke. Vez. K 16—, po pošti K 1-40 več. 209 30

Naročila na Tiskovno zadrugo v Ljubljani, Sodna ulica št. 6.

Kupi se 1809 3—3

1000 do 1500 komadov borovih drog

za električni daljnovod 8-5 m do 10 dolžine proti takojšnji dobavi

Cenjene ponudbe na: **Elektrarna** **grao d. d. v Višnji Gor**

!! Kupujte nove knjige !!

Tiskovne zadruga:

D. Fajgel, **Tik za fronto**. Zbirka 4rtic, ki popisujejo dogodke v Gorici po izbruhu vojne med Italijo in Avstrijo 1915. Broš. 36 K, po pošti 2-80 K več.

A. Novačan, **Veleja**. Drama. Broš. 28 K, vez. 36 K, po pošti K 2— več.
Shakespeare-Zupančič, **Maobeth**. Broš. 32 K, vez. 40 K, po pošti K 2-80 več.

Ilka Waschtetova, **Pravljice**. Z večbarvnimi slikami. Vez. 40 K, po pošti K 2— več.

Fr. Veber, **Uvod v filozofijo**. Pota in cilji, 3.—4. zvezek. Cena 72 K, po pošti 3-40 K več.

Knjige se naročajo pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Sodna ul. 6.

Kapital: K 20,000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve okrog K 6,000.000

INTERESNA SKUPNOST S HRVATSKO ESKOMPTNO BANKO IN SRBSKO BANKO V ZAGREBU

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 1 IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

DENARNE VLOGE — NAKUP IN PRODAJA: EFEKTOV, DEVIZ, VALUT — ESKOMPT MENIC, TERJATEV, FAKTUR — AKREDITIVI — BORZA 243 26